
Vannbehandlingsanlegg i Moltudalen, Herøy kommune

Konsekvenser for naturmangfold

Miljøfaglig Utredning, notat 2024–N4

Dato: 22.02.2024

Notat 2024-N4

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Oddvar Olsen
	Prosjektmedarbeider(e): Geir Gaarder
Oppdragsgiver: Herøy vasslag	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Per Arne Gjerdsbakk
Referanse: Olsen, O. & Gaarder, G. 2024. Moltustranda vannbehandlingsanlegg i Herøy kommune. Konsekvenser for naturmangfold. Miljøfaglig Utredning, notat 2024-N4, 33 s. ISBN 978-82-345-0529-4	
Referat: <p>Det er ønskelig med et nytt vannbehandlingsanlegg på Moltustranda i Herøy kommune. I den forbindelse kreves en utredning av konsekvenser for naturmangfoldet. Dette er gjort med grunnlag i naturmangfoldlovens §§8-10, og metodikk for konsekvensutredninger er brukt. Det har tidligere vært fremmet en annen plassering av anlegget, som også har vært utredet, se Gaarder (2021).</p> <p>Resultatene viser at det meste av definert utredningsområde består av kystlynghei av lav eller sterkt redusert kvalitet. Dette gir svært stor og middels verdi som naturtyper. Kystlynghei av lav eller høyere kvalitet er samtidig en utvalgt naturtype etter naturmangfoldlova. I tillegg hekker det flere rødlistede fugler i dette landskapet, og et økologisk funksjonsområde for arter av stor verdi er derfor definert her. I alt er 7 verdifulle delområder omtalt. For øvrig forekommer flere fremmede arter i området, dels i spredning.</p> <p>Opprinnelig var det planlagt fysiske inngrep i verdifulle delområde med kystlynghei, men planendringer har medført at dette unngås. Derimot blir det økologiske funksjonsområdet litt negativt påvirket, både av fysiske inngrep og forstyrrelser av fuglelivet. Sistnevnte vurderes å gi noe miljøskade. Den samlede belastningen på kystlynghei vil derimot ikke bli økt som følge av tiltaket. Det foreligger en del usikkerhet knyttet til fuglelivet i området, noe som er innarbeidet i vurderingene av verdi og konsekvens.</p> <p>Det er til slutt satt fram enkelte forslag til avbøtende og kompenserende tiltak for å redusere de negative konsekvensene av tiltaket, inkludert forslag til grundigere kartlegging av fuglelivet.</p>	

Forsidefoto: Utsikt fra planlagt plassering av vannbehandlingsanlegg mot nord, med Skorpa og Nerlandsøy i bakgrunnen. Foto: Oddvar Olsen

INNHold

INNHold	3
1 INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN.....	4
1.2 TILTAKET	4
2 METODE.....	7
2.1 KONSEKVENSANALYSE.....	7
2.1.1 Steg 1. Inndeling i delområder	7
2.1.2 Steg 2. Sette verdi i hvert delområde	8
2.1.3 Steg 3. Vurdere påvirkning for hvert delområde	11
2.1.4 Steg 4. Vurdere samlet konsekvens for hvert delområde	13
2.1.5 Steg 5. Vurdere samlet konsekvens for naturmangfold	14
2.2 NATURMANGFOLDLOVEN §§8-10	14
2.3 KUNNSKAPSGRUNNLAGET.....	14
2.3.1 Tidligere kjent kunnskap om området	14
2.3.2 Nye undersøkelser	15
3 NATURMANGFOLDET.....	16
3.1 NATURTYPER OG ARTSMANGFOLD.....	16
3.2 VERDIFULLE NATURTYPER OG ØKOLOGISKE FUNKSJONSOMRÅDER	19
4 VURDERING AV VERDI OG PÅVIRKNING	24
4.1 VERDIVURDERING	24
4.2 VURDERING AV PÅVIRKNING OG KONSEKVENNS.....	26
4.2.1 0-alternativet.....	26
4.2.2 Påvirkning av utbyggingsalternativet	26
4.3 SAMLET BELASTNING	27
4.4 USIKKERHET.....	29
4.5 SAMLET KONSEKVENNS	30
5 AVBØTENDE OG KOMPENSERENDE TILTAK.....	31
6 KILDER.....	33
6.1 SKRIFTLIGE KILDER.....	33
6.2 MUNTlige KILDER.....	33

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Herøy Vasslag SA ønsker å etablere et nytt vannbehandlingsanlegg på Moltu. I den forbindelse er det utarbeidet et planinitiativ (Sporstøl arkitekter 2023). Det legges der opp til at naturverdiene i området skal bli nærmere utredet, noe denne rapporten er et svar på. Bakgrunnen for tiltaket er behovet for ei trygg og framdriftsrettet vannforsyning, bl.a. som følge av bekymringsmeldinger fra Mattilsynet (Sporstøl arkitekter 2023).

Et tidligere alternativ for vannbehandlingsanlegget ble utredet i 2022, også for naturmangfold (Gaarder 2021), men på grunnlag av tilbakemeldingene har tiltakshaver sett det som nødvendig å endre lokaliseringen og fremme et nytt alternativ (Sporstøl arkitekter 2023).

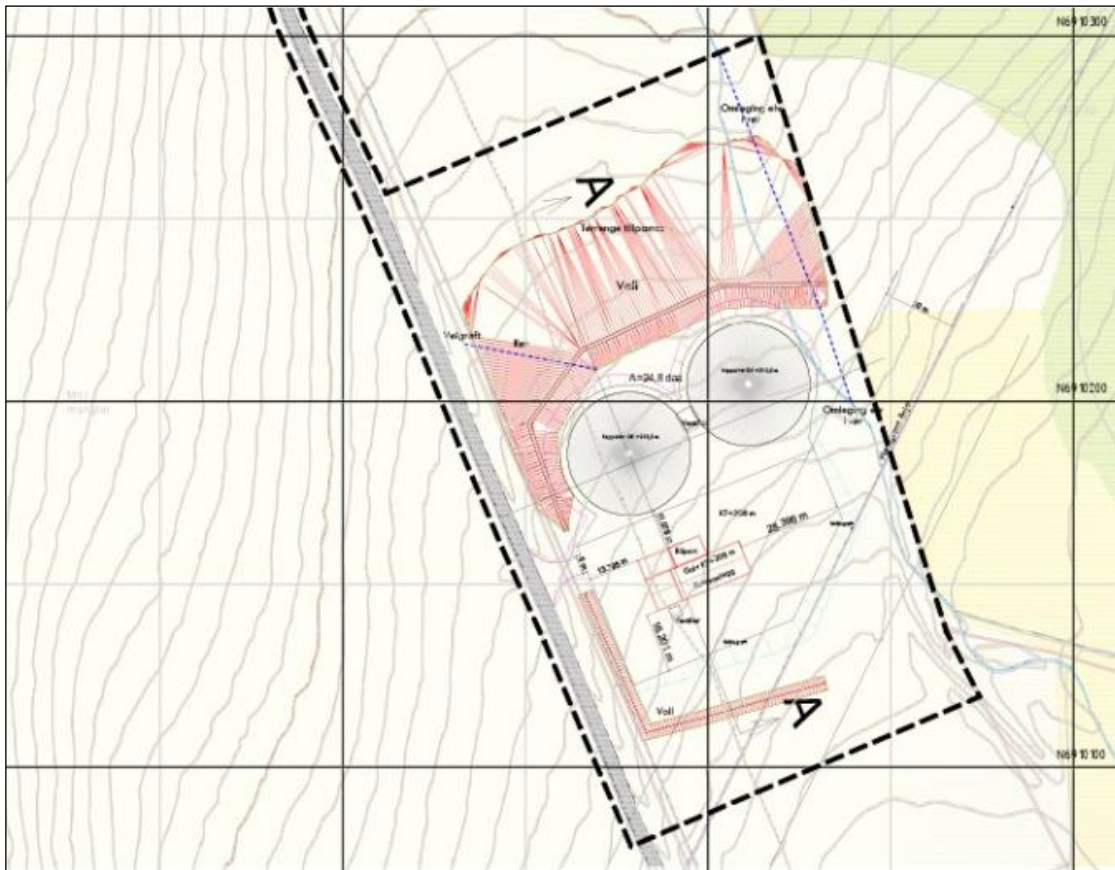
1.2 Tiltaket

Tiltaksområdet ligger på Moltustranda på Gurskøya, i en slak nordvendt dal noen hundre meter ovenfor bebyggelsen. Sammenlignet med tidligere plassering (se eksempelvis Gaarder 2021) er det flyttet et par hundre meter innover dalen, mot sør, se figur 1 under.

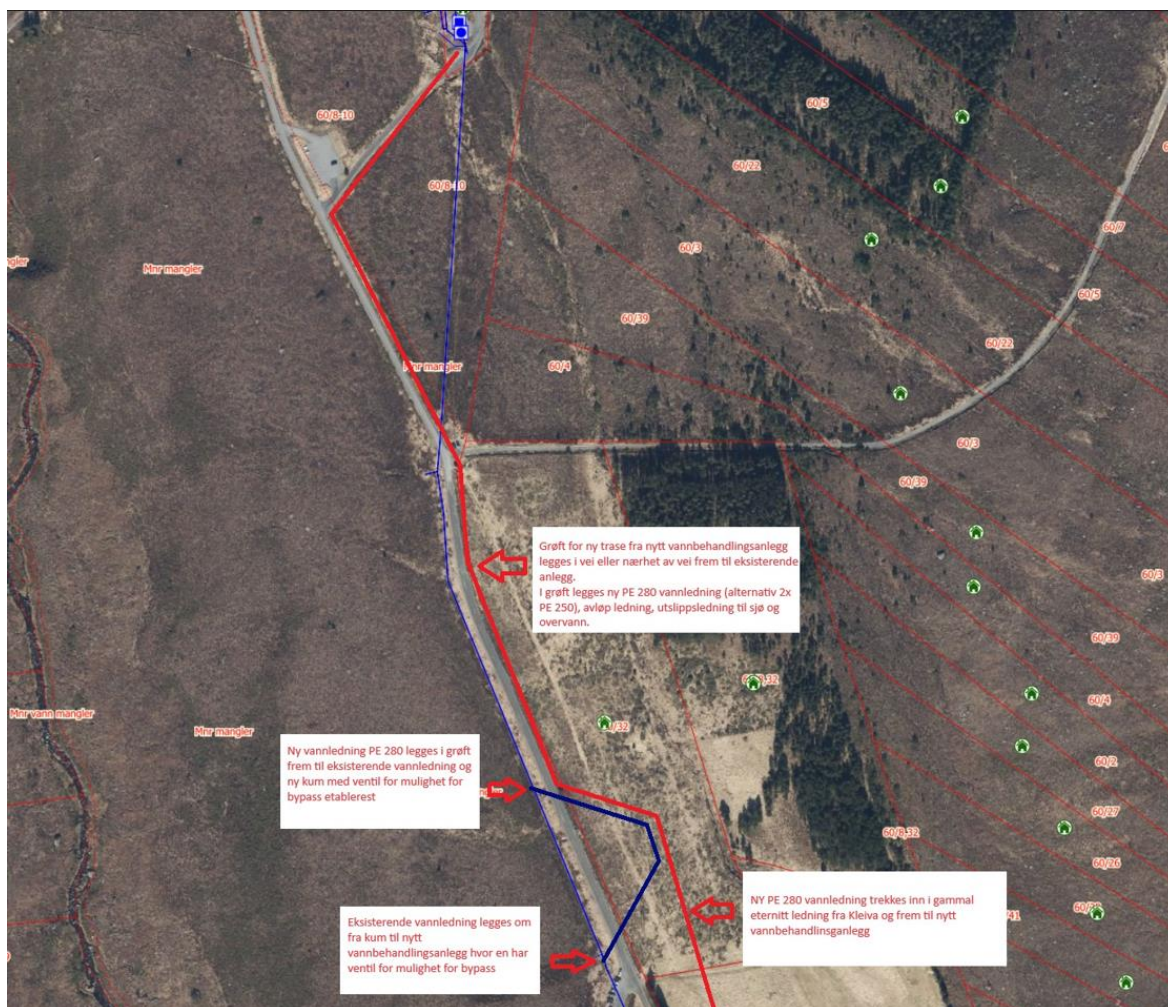
Figur 1. Avgrensning av foreslått planområde i kommunepanens arealdel for Herøy 2013-2025. Hentet fra Sporstøl arkitekter (2023). Eksisterende anlegg er synlig innenfor et lite rektangel i øvre del av kartutsnittet.

Innenfor det nye planområdet er det planlagt to nye tanker og det skal oppføres et nytt bygg, se figur 2 under. Samtidig vil det bli en del masseforflytninger med tilhørende fyllinger i nedkant av tankene.

Figur 2 Skisse over planlagt tiltak. Hentet fra Sporstøl arkitekter (2023).

Samtidig er det nødvendig med nye vannledninger. Dette innebærer noe gravearbeid fra det nye vannbehandlingsanlegget og ned til det eksisterende. Ny ledning vil gå i eksisterende vei slik at natur blir spart. Omfanget av dette er vist i figur 3 under.

Figur 3. Planlagt ny vannledning med rød strek og eksisterende ledning med blå tynn strek. Hentet fra Sporstøl arkitekter (2023).

Utredningsområdet for naturmangfold defineres her som planområdet og vannledningene fra dette og ned til det gamle vannbehandlingsanlegget. I tillegg kommer ei influenssone rundt, som vil være på noen ti-meter for naturmangfold og flora, men et par hundre meter for fugl og vilt.

2 Metode

2.1 Konsekvensanalyse

Miljødirektoratets veileder M-1941 for konsekvensutredning av naturmangfold (2023a) baserer seg på fem steg:

- Steg 1. Inndeling i delområder
- Steg 2. Sette verdi i hvert delområde
- Steg 3. Vurdere påvirkning for hvert delområde
- Steg 4. Vurdere konsekvens for hvert delområde
- Steg 5. Vurdere samlet konsekvens for naturmangfold

2.1.1 Steg 1. Inndeling i delområder

Utredningsområdet deles inn i mindre, enhetlige delområder, basert på kategoriene listet under. Naturtyper kartlegges normalt etter Miljødirektoratets instruks (2023b), noe som også er gjort her. Registrering av rødlistede arter gjøres med grunnlag i rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021) og fremmedarter etter fremmedartslisten (Artsdatabanken 2018).

Tabell 1 Utredningsområdet deles inn i mindre, enhetlige delområder, basert på ulike registreringskategorier.

Registreringskategori	Beskrivelse
Verneområder	Verneområder etter naturmangfoldloven, verdensarvområder, foreslåtte verneområder.
Utvalgt naturtype	Utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 52.
Naturtyper	Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, håndbok 13 og håndbok 19.
Arter og økologiske funksjonsområder	Et område som inneholder en eller flere økologiske funksjoner for en eller flere arter. Omfatter arealer både i vann og på land med viktige økologiske funksjoner som ikke fanges opp av naturtypenivået. Prioriterte arter og deres økologiske funksjonsområder.
Landskapsøkologiske funksjonsområder	Viktige arealer for naturmangfold, bundet sammen av områder med naturkvaliteter som legger til rette for vandring eller spredning, også kalt økologisk flyt, mellom disse. Landskapsøkologiske funksjonsområder som bidrar til å bevare levedyktige bestander av arter gjennom flyt av gener eller individer mellom leveområder. Landskapsøkologiske funksjonsområder faller inn under definisjonen av grønn infrastruktur, etter Stortingsmelding 14 (2015-2016).
Geologisk mangfold	Et avgrenset område som representerer en del av vår geologiske arv.

2.1.2 Steg 2. Sette verdi i hvert delområde

På bakgrunn av innsamlede data gjøres en vurdering av verdien til ulike delområder. Verdien fastsettes på grunnlag av et sett kriterier som er gjengitt nedenfor.

Tabell 2 Verditabell for naturmangfold som brukes til å sette verdi for hvert delområde.

Verdikategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet	Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet
Verneområder og områder med båndlegging					Verdensarvområder Områder vernet etter naturmangfoldloven Foreslåtte verneområder Utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 52
Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks		Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med svært lav lokalitetskvalitet Nær truede naturtyper (NT) med svært lav lokalitetskvalitet Spesielt dårlig kartlagte naturtyper med svært lav lokalitetskvalitet	Kritisk truede (CR) svært lav lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) svært lav lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) svært lav lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med lav lokalitetskvalitet Nær truede naturtyper (NT) med lav og moderat lokalitetskvalitet Spesielt dårlig kartlagte naturtyper med lav og moderat lokalitetskvalitet	Kritisk truede (CR) Lav lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) lav eller moderat lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) lav, moderat eller høy lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon moderat og høy lokalitetskvalitet Nær truede naturtyper (NT) med høy og svært høy lokalitetskvalitet Spesielt dårlig kartlagte naturtyper høy og svært høy lokalitetskvalitet	Kritisk trua (CR) moderat, høy eller svært høy lokalitetskvalitet Sterkt truede (EN) høy eller svært høy lokalitetskvalitet Sårbare naturtyper (VU) svært høy lokalitetskvalitet Naturtyper med sentral økosystemfunksjon og svært høy lokalitetskvalitet
Naturtyper kartlagt etter håndbok 13 og håndbok 19		C-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter DN-HB13 C-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter DN-HB19	Nær truede naturtyper (NT) med B- og C-verdi B-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter DN-HB13 B-lokaliteter for naturtyper kartlagt etter DN-HB19 som ikke er av vesentlig regional verdi (konkret vurdering nødvendig)	Sterkt (EN) og kritisk truede (CR) naturtyper med C-verdi Sårbare naturtyper (VU) med B- og C-verdi A-lokaliteter av naturtyper kartlagt etter DN-HB13, inkl. nær truede naturtyper (NT) A og B-lokaliteter for naturtyper	Sterkt (EN) og kritisk truede (CR) naturtyper med A- og B-verdi Sårbare naturtyper (VU) med A-verdi

				kartlagt etter DN-HB19	
Arter inkludert økologiske funksjonsområder		<p>Vanlige arter og deres funksjonsområder</p> <p>Laks, sjøørret- og sjørøyebestander /vassdrag i verdikategori "liten verdi" (NVE 49/2013)</p> <p>Ferskvannsfisk og ål - vassdrag/bestander i verdikategori "liten verdi" (NVE 49/2013)</p>	<p>Nær trua (NT) arter og deres funksjonsområde</p> <p>Funksjonsområder for spesielt hensynskrevende arter</p> <p>Fastsatte bygdenære områder omkring nasjonale villreinområder som grenser til viktige funksjonsområder</p> <p>Laks, sjøørret- og sjørøyebestander/ vassdrag i verdikategori "middels verdi" (NVE 49/2013)</p> <p>Innlandsfisk og åle - vassdrag/bestander i verdikategori "middels verdi" (NVE 49/2013)</p>	<p>Sårbare (VU) arter og deres funksjonsområder</p> <p>Spesielle økologiske former av arter (omfatter ikke fisk da disse fanges opp i NVE 49/2013))</p> <p>Fastsatte randområder til de nasjonale villreinområdene</p> <p>Viktige funksjonsområder for villrein i de 14 øvrige villreinområdene (ikkenasjonale)</p> <p>Laks sjøørret -, og sjørøyebestander/ vassdrag i verdikategori "stor verdi" (NVE 49/2013)</p> <p>Innlandsfisk (eks. langtvandrende bestander av harr, ørret og sik) og åle vassdrag/bestander i verdikategori "stor verdi" (NVE 49/2013)</p>	<p>Fredede arter</p> <p>Prioriterte arter (med eventuelt forskriftsfestet funksjonsområde)</p> <p>Sterkt truet (EN) og kritisk truet (CR) arter og deres funksjonsområde</p> <p>Nasjonale villreinområder</p> <p>Villaksbestander i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, samt øvrige anadrome fiskebestander/vassdrag i verdikategori "svært stor verdi" (NVE 49/2013)</p> <p>Lokaliteter med reliktlaks</p> <p>Spesielt verdifulle størørretbestander – sikre størørretbestander (f.eks. Hunderørret) og ålevassdrag/bestander i verdikategori "svært stor verdi" (NVE 49/2013)</p>
Landskapsøkologiske funksjonsområder		<p>Lokalt viktige vilt- og fugletrekk</p> <p>Områder med mulig betydning i sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter</p> <p>Definerte områder med særlig høy tetthet/stor arealandel av fåtallige og intakte naturtyper og økosystemer eller landskap med viktige økologiske prosesser</p> <p>Fysiske strukturer i landskapet som er viktige leveområder, trekk-, vandrings- og forflytningskorridorer for a) et høyt antall arter eller b) viktige for å opprettholde levedyktige bestander av definerte grupper av arter (Eks: amfibier, pollinatorer)</p> <p>Lokalt viktige intakte kjerneområder og naturstrukturer i ellers fragmenterte landskap</p>	<p>Regionalt viktige områder for vilt- og fugletrekk.</p> <p>Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av dokumenterte funksjonsområder for arter</p>	<p>Intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridorer for arter</p> <p>Nasjonalt viktige områder for vilt- og fugletrekk.</p> <p>Områder som med stor grad av sikkerhet bidrar til sammenbinding av verneområder eller dokumenterte funksjonsområder for arter med stor eller svært stor verdi.</p> <p>Lengre elvestrekninger med langtvandrende fiskebestander.</p>	<p>Særlig store og nasjonalt/internasjonalt viktige trekkrunder.</p>

		Intakte kjerneområder med natur i sterkt fragmenterte landskap Naturstrukturer av særlig betydning for viktige naturprosesser eller for økosystemenes struktur, funksjon og/eller motstandskraft/tilpasningsevne til forventede naturendringer.			
Landskapsøkologiske funksjonsområder - natursystemkompleks		Definerte områder (f.eks. natursystem-kompleks) med særlig høy tetthet på/stor arealandel av fåtallige (sjeldne) og intakte naturtyper og økosystemer eller landskap med viktige økologiske prosesser.	Definerte områder (f.eks. natursystem-kompleks) med særlig høy tetthet på/stor arealandel av fåtallige (sjeldne) og intakte naturtyper og økosystemer eller landskap med viktige økologiske prosesser.	Definerte områder (f.eks. natursystem-kompleks) med særlig høy tetthet på/stor arealandel av fåtallige (sjeldne) og intakte naturtyper og økosystemer eller landskap med viktige økologiske prosesser.	
Geologisk mangfold - geotoper	Diffus utforming/ sterkt redusert tilstand	Nær truete objekter med tydelig til middels tydelig utforming og god til noe redusert tilstand, Sårbare objekter med middels tydelig utforming og noe redusert tilstand.	Nær truete objekter med meget tydelig utforming og meget god tilstand, sårbare objekter med tydelig utforming og god tilstand, truete objekter med middels tydelig utforming og noe redusert tilstand.	Sårbare objekter med meget tydelig utforming og meget god tilstand, truete objekter med tydelig utforming og god tilstand.	Truete og kritisk truete objekter og/eller forvaltningsprioriterte, meget tydelig utforming/store systemer, meget god tilstand.
Geologisk mangfold - geologisk arv (geosteder)		Geosted som enten har forringet kvalitet eller lav representativitet, men kan likevel være av betydning for lokal geologisk forståelse Lite tydelig og svakt forklarende geosted, men som likevel er relevant for kjennskap til lokal geologi.	Geosted som enten har noe forringet kvalitet eller at representativitet er begrenset til et avgrenset område (region) Tydelig og lesbart geosted som bidrar til å øke forståelsen av en geologisk prosess eller et områdes geologiske oppbygging, og er relevant for læringsmål eller pensum.	Godt bevart, vitenskapelig kjent geosted som gir/har gitt bidrag til å øke forståelsen av geologiske prosesser og sammenhenger, og er representativt for Norges geologiske oppbygging Tydelig og lesbart geosted som bidrar til å øke forståelsen av en geologisk prosess eller Norges geologiske oppbygging, og er relevant for læringsmål eller pensum.	Meget godt bevart, vitenskapelig velkjent geosted som gir/har gitt betydelige bidrag til geologi som vitenskap eller global geologisk forståelse, og er representativ for betydningsfulle og fundamentale prosesser og sammenhenger i jordsystemet. Svært tydelig og lesbart geosted som bidrar til god forståelse av en global geologisk prosess eller sammenheng, og er svært relevant for undervisningsformål.

2.1.3 Steg 3. Vurdere påvirkning for hvert delområde

Med bakgrunn i endringer tiltaket forventes å gi, gjøres en vurdering av påvirkning på ulike delområder. Påvirkning skal vurderes i forhold til referansesituasjonen (0-alternativet). Påvirkning fastsettes på grunnlag av et sett kriterier som er gjengitt nedenfor.

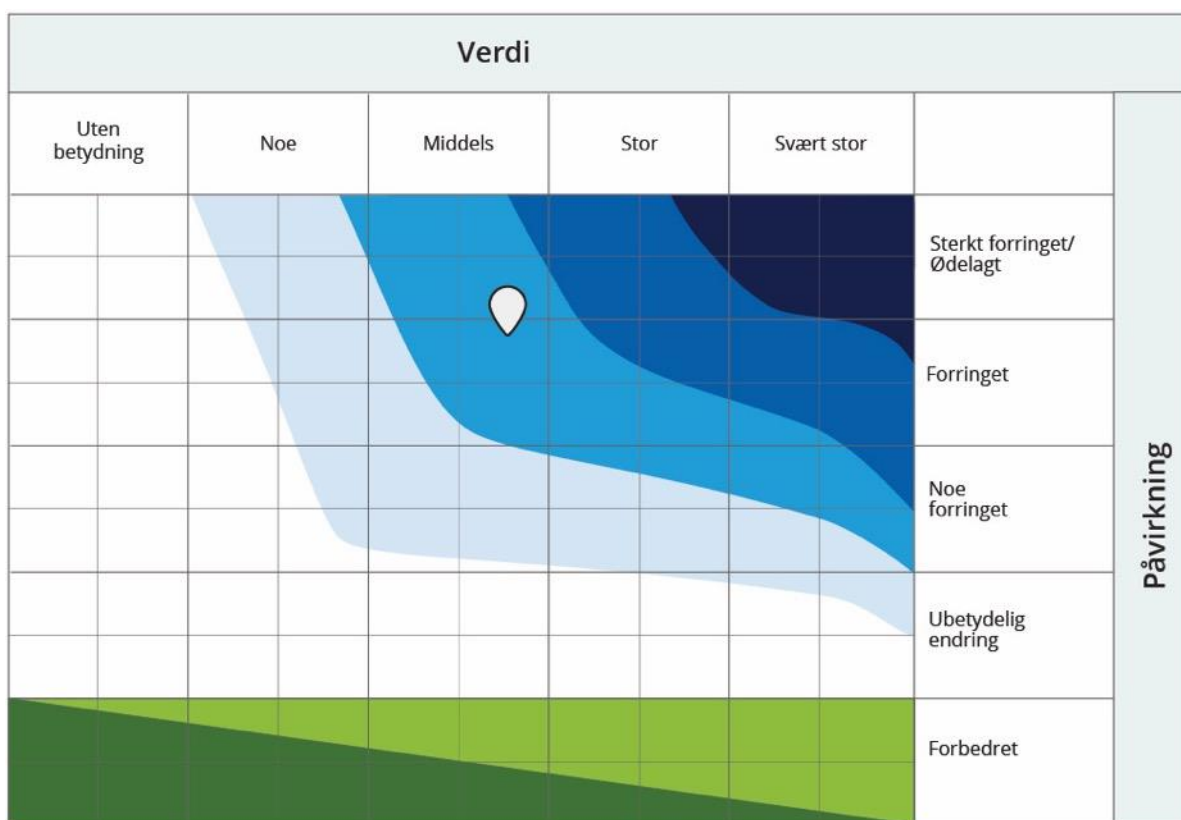
Tabell 3 Vurdering av tiltaket eller planens påvirkning på hvert delområde.

Planen eller tiltakets påvirkning	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
Vernet natur	Bedrer tilstanden ved at området blir restaurert mot en opprinnelig naturtilstand.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt.	Ubetydelig påvirkning. Ikke direkte arealinngrep. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	Mindre påvirkning som berører liten/ubetydelig del og ikke er i strid med verneformålet. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år)	Påvirkning som medfører direkte inngrep i verneområdet og er i strid med verneformålet Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).
Naturtyper	Bedrer tilstanden ved at eksisterende inngrep tilbakestøres til opprinnelig natur.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt	Berører en mindre viktig del som samtidig utgjør mindre enn 20 % av lokaliteten. Liten forringelse av restareal. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	Berører 20–50 % av lokaliteten, men liten forringelse av restareal. Ikke forringelse av viktigste del av lokalitet. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels restaureringstid (>10 år)	Berører hele eller størstedelen (over 50 %). Berører mindre enn 50 % av areal, men den viktigste (mest verdifulle) delen ødelegges. Restareal mister sine økologiske kvaliteter og/eller funksjoner. Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).
Økologiske funksjoner for arter og landskapsøkologiske funksjonsområder	Gjenoppretter eller skaper nye trekk/ vandringsmuligheter mellom leveområder/biotoper (også vassdrag). Viktige biologiske funksjoner styrkes.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt	Splitter sammenhenger/ reduserer funksjoner, men vesentlige funksjoner opprettholdes i stor grad. Mindre alvorlig svekking av trekk/ vandringsmulighet og flere alternative trekk finnes. Virkningenes varighet: Varig forringelse av mindre alvorlig art, eventuelt mer alvorlig	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres. Svekker trekk/ vandringsmulighet, eventuelt blokkerer trekk/ vandringsmulighet der alternativer finnes. Virkningenes varighet: Varig forringelse av middels alvorlighetsgrad, eventuelt mer alvorlig miljøskade med middels	Splitter opp og/eller forringer arealer slik at funksjoner brytes. Blokkerer trekk/vandring hvor det ikke er alternativer. Virkningenes varighet: Varig forringelse av høy alvorlighetsgrad. Eventuelt med lang/svært lang restaureringstid (>25 år).

			miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)	restaureringstid (>10 år)	
Geotop	Kan avdekke nye geosteder. Viktige geologiske funksjoner kan styrkes.	Ingen eller uvesentlig virkning på kort eller lang sikt.	Berører en mindre viktig del som samtidig utgjør mindre enn 20 % av lokaliteten. Liten forringelse av restareal.	Berører 20–50 % av lokaliteten, men liten forringelse av restareal. Ikke forringelse av viktigste del av lokalitet.	Berører hele eller størstedelen (over 50 %). Berører mindre enn 50 % av areal, men den viktigste (mest verdifulle) delen ødelegges. Restareal mister sine geologiske kvaliteter og/eller funksjoner.
Geologisk arv - geosteder	Tiltaket bedrer tilstanden ved at eksisterende inngrep tilbakeføres og tydeliggjør landskapets geologiske karakter, dets geologiske funksjon og inntryksstyrke.	Tiltaket medfører ingen vesentlig påvirkning i landskapets geologiske karakter, dets geologiske funksjon og inntryksstyrke.	Tiltaket medfører noe skjemmende påvirkning i landskapet geologiske karakter, dets geologiske funksjon og inntryksstyrke.	Tiltaket medfører merkbar endring i landskapet geologiske karakter, og / eller medfører inngrep som påvirker landskapets geologiske funksjon og inntryksstyrke.	Tiltaket medfører en stor endring i landskapet geologiske karakter, og / eller medfører store inngrep som reduserer landskapets geologiske funksjon og inntryksstyrke.

2.1.4 Steg 4. Vurdere samlet konsekvens for hvert delområde

Konsekvensgrad fastsettes og begrunnes gjennom en kombinasjon av verdi og påvirkning for de ulike delområdene. Til dette brukes konsekvensviften som er vist i figuren under.

Figur 4 Konsekvensviften som brukes for å sette konsekvensgraden for hvert delområde ut fra en kombinasjon av verdi og påvirkning.

Tabell 4 Konsekvensgrad for hvert delområde vurderes og begrunnes ut fra en kombinasjon av verdi og påvirkning.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	Svært alvorlig miljøskade	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for området. Gjelder kun for områder med stor eller svært stor verdi.
---	Alvorlig miljøskade	Alvorlig miljøskade for området
--	Betydelig miljøskade	Betydelig miljøskade for området
-	Noe miljøskade	Noe miljøskade for området
0	Ubetydelig miljøskade	Ingen eller ubetydelig miljøskade for området
+ / ++	Noe miljøforbedring. Betydelig miljøforbedring	Miljøgevinst for området. Noe forbedring (+) eller betydelig forbedring (++)
+++ / ++++	Stor miljøforbedring. Svært stor miljøforbedring	Stor miljøgevinst for området. Stor (+++) eller svært stor (++++) forbedring. Benyttes i hovedsak der områder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket

2.1.5 Steg 5. Vurdere samlet konsekvens for naturmangfold

Til slutt utarbeides en sammenstilling av konsekvensgrader for de ulike delområdene, ulike avveininger, og det fastsettes en samlet konsekvens for naturmangfold. Utredningen skal vurdere nullalternativet (dagens situasjon) opp mot utbyggingsalternativet. Hvis det er flere alternativer gis en samlet vurdering for hvert alternativ før de rangeres.

Metoden i Håndbok V712 om konsekvensanalyser (Statens vegvesen 2021) er fulgt (se denne for en detaljert gjennomgang av metoden mht. tema naturmangfold), med en forenkling i forhold til en mer skjematisk framstilling av påvirkning og konsekvenser.

2.2 Naturmangfoldloven §§8-10

Innebygd i metodikken for konsekvensutredninger ligger også en vurdering av naturmangfoldloven. De grunnleggende paragrafene her er §§4-5 som setter bevaringsmål for arter og naturtyper. §7 stiller i neste omgang krav om at prinsippene i §§8-12 skal legges til grunn ved utøvelse av offentlig myndighet. Av disse vil det vanligvis være opp til tiltakshaver å besvare §§11-12, mens §§8-10 vanligvis besvares ut i utredninger som denne. I korthet oppfylles kravene i disse paragrafene slik:

- §8 – kunnskapsgrunnlaget: Det metodiske grunnlaget for dette beskrives i kapittel 2.3, mens det faktiske kunnskapsgrunnlaget kommer til uttrykk i registreringene i kapittel 3.
- §9 – føre-var-prinsippet: Denne paragrafen skal benyttes når det foreligger utilstrekkelig kunnskap. Kapittel 7 behandler usikkerhet, og det er her informasjon som besvarer om føre-var-prinsippet bør benyttes eller ikke er beskrevet.
- §10 – samlet belastning: Paragrafen stiller krav om å sette påvirkningen på naturmangfoldet i et større geografisk perspektiv. Dette er beskrevet i et eget kapittel 5, etter verdisettingen, fordi den samlede belastningen i neste omgang skal integreres i vurdering av påvirkning og konsekvens i kapittel 6.

2.3 Kunnskapsgrunnlaget

2.3.1 Tidligere kjent kunnskap om området

En viktig kilde til eldre kunnskap er den tidligere naturmangfoldutredningen for tidligere foreslått plassering av vannbehandlingsanlegget, se Gaarder (2021). Denne inneholder både generell informasjon om naturmangfoldet i nærområdet, og også noe spesifikk informasjon om dette i nordlige del av nytt utredningsområde (siden de to utredningsområdene overlapper litt).

I tillegg til dette kom BirdLife Norge, avdeling Møre og Romsdal med en høringsuttalelse til tidligere foreslått plassering, med mye relevant supplerende informasjon, særlig om fuglelivet i området (Folkestad 2022). Folkestad (2024) har også kommet med en vurdering av de nye planene.

For å få informasjon om historikken i området, ble også Arnt Kåre Moltumyr kontakta. Han er grunneier til naboteigen og har brukt å ha sine sauer på beite også i planområdet som Herøy Vasslag vil utnytte.

For øvrig ble også Artskart (Artsdatabanken 2024) og Naturbase (Miljødirektoratet 2024) sjekket. Ut over det har det ikke vært kjent eller blitt forsøkt søkt etter andre kilder i dette notatet.

3 Naturmangfoldet

3.1 Naturtyper og artsmangfold

Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon. Berggrunn og løsmasser virker stort sett kalkfattige, men Gaarder (2021) påviste også enkelte litt kalkkrevende arter. Dette er samtidig et gammelt kulturlandskap.

Ut fra opplysninger fra Arnt Kåre Moltumyr (pers. med.) så virker det som om selve planområdet har vært overflatedyrket tidligere, med rydding av kratt og stor stein, og brukt som beiteområde for sau og kyr. Han kjenner ikke til at det har vært slått her før. I området rundt er det tydelig at det er mye kystlynghei, i varierende grad av gjengroing og i øst også tilplanting.

Selve vannbehandlingsanlegget med tilhørende veier og bygg er planlagt på det som antas å være sterkt endret mark, uten spesiell naturverdi.

Det meste av øvrig utredningsområde er fortsatt åpent, men gran og bergfuru spirer og vil sakte men sikkert spre seg ved mangel på hevd. Noen flekker med røsslyng gir et svakt preg av kystlynghei, men der er også mye gras innimellom. Området ser ikke ut til å være beita siste åra og er i sterk gjengroing med mye einer. Gjennom hele området fra nord til sør, går det en gammel vei, trolig er dette den gamle veien før den nye kom. I sørøst er det gravd ei grøft for å drenere et stykke som er dyrka. Massen fra grøfta ligger som en ranke ved siden av grøfta og er grodd over av røsslyng. I grøfta er et bekkesig som drar seg nordover gjennom området. Det var mye algevekst i bekken som nok skriver seg fra sig fra det oppdyrkede stykket og gjødsling av det.

Langs den «nye» veien i vest går det en steingard.

Figur 6. Mye gras og enkelte gjengroende steinrøyser vitner om tidligere noe jordbearbeiding innenfor planlagt utbyggingsområde. Samtidig er området tydelig i gjengroing. Foto: Oddvar Olsen

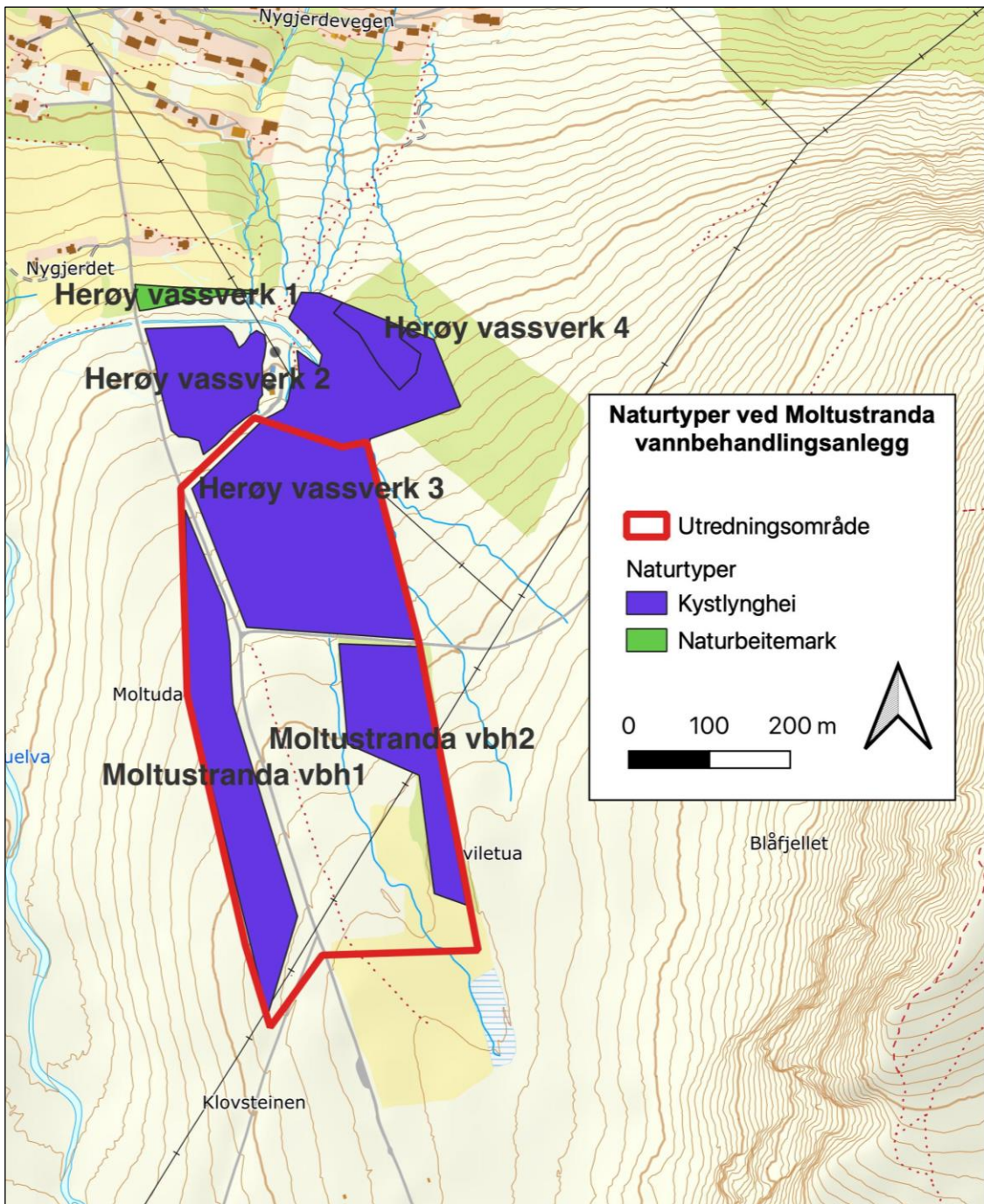
Under feltarbeidet høsten 2023 ble det notert en del arter av karplanter, lav og moser i planområdet. Av karplanter gjelder det bjørnekam, blåbær, einer, gran spirer, krekling, myrtistel/veitistel, røsslyng, sisselrot, skogstjerne, stri kråkefot, tepperot og tyttebær. Av lav ble det funnet bristlav, buklenavlelav, elghornslav, glatt navlelav, grynvreng, grå fargelav, grå reinlav, vanlig kvistlav, kystreinlav, lys reinlav, papirlav og papirnever. Mosefloraen omfattet bakkefrynse, bekketvebladmose, bergsotmose, blodnøkkemose, buttgråmose, engkransmose, etasjemose, furumose, gråsteinmose, gåsefotskjeggmose, heigråmose, kystkransmose, storbjørnemose, stortaggmose, teppekildemose, ubestemt torvmose, totannblonde og vegnikke. Dette er alle vanlige, vidt utbredte og stort sett lite krevende arter (flere har en noe oseanisk utbredelse). I tillegg kommer fremmedarten bergfuru (SE). Gaarder (2021) påvist en mer utpreget kysttilknyttet art som gullhårsmose, samt litt kalkkrevende arter i form av gulsildre. Ingen av disse ble påvist i 2023. De ville vært fullt mulig å finne også på høsten, så antagelig vokser de ikke innenfor planområdet.

Under feltarbeidet i begynnelsen av november 2023 ble grønnfink (VU), kjøttmeis, ubestemt korsnebb og kråke sett. Fra Folkestad (2022) sin omtale kan følgende trekkes ut av særlig lokal relevans: «I planområdet hekkar vadfluglartane enkeltbekkasin, rugde, storspove og strandsnipe. Like inntil området ligg ein temmeleg talrik måsekoloni med artane fiskemåse, sildemåse, gråmåse og svartbak og med god hekkeaktivitet i 2021. Gauk hekka i området 2021 (kom etter 8. mai!), fire ugleartar jakta i området i hekketida, ein av artane med hekking innafor planområdet. To rovfuglartar har tidlegare hatt reir innafor planområdet (furuskogen), og ei lang rekkje småfuglartar hekkar her». Selv om denne beskrivelsen gjelder tidligere omtalt planområde (jfr. Gaarder 2021), så må det antas at det også samtidig er gjeldende for det nye planområdet.

I tillegg er der observasjoner av svartstrupe (Artskart) nær planområdet. Den er rødlistet som EN og det kan godt være at den kan hekke i planområdet.

Tabell 5 Oversikt over påviste rødlistede fugler innenfor utredningsområdet for nytt vannbehandlingsanlegg på Moltustranda i Herøy kommune, basert på Folkestad (2022).

Norsk navn	Latinsk navn	Rødliste	Lokalitet og hyppighet
Gjøk	Cuculus canorus	NT	Hekker i området
Storspove	Numenius arquata	EN	Hekker i området
Fiskemåke	Larus canus	VU	Hekker nær området
Gråmåke	Larus argentatus	VU	Hekker nær området
Svartstrupe	Saxicola rubicola	EN	Hekker i området
Grønnfink	Chloris chloris	VU	Hekker trolig i området
Hønsehauk	Accipiter gentilis	VU	Har hekket tidligere
Vipe	Vanellus vanellus	CR	Har hekket tidligere
Hubro	Bubo bubo	EN	Jakter i området
Granmeis	Poecile montanus	VU	Hekker muligens i området
Stær	Sturnus vulgaris	NT	Hekker nær området
Sum: 11 arter			

Figur 7 Naturtyper innenfor og på nordsiden av utredningsområdet til naturtyper for nytt vannbehandlingsanlegg på Moltustranda i Herøy kommune. Kartet er basert på tidligere naturtypekartlegging (Gaarder 2021), supplert med flyfoto- og felttolking av nytt planområde på sørsiden av det tidligere utredete området. Arealer uten farge innenfor røde streker er naturtyper som ikke har spesiell verdi, i første rekke ulike typer sterkt endret mark.

3.2 Verdifulle naturtyper og økologiske funksjonsområder

Det var tidligere påvist 4 naturtypelokaliteter i det gamle planområdet (Gaarder 2021), tre kystlyngheier og ei naturbeitemark. Den ene kystlyngheia vurderes å fortsette inn i planområdet for vannbehandlingsanlegget som utredes her. Samtidig er det grunnlag for å avgrense ytterligere to naturtyper her, begge kystlyngheier. Her videreføres alle fem i omtalen for oversiktens skyld.

I realiteten har de fem kystlynghei-lokalitetene opprinnelig vært del av et stort område, men har blitt skilt av inngrep i form av sterkt endret mark og tilplanting med ikke stedeegne bartrær. Som følge av registrert fugleliv i dette tidligere store kystlyngheiområdet, er dette vurdert som et økologisk funksjonsområde for arter.

Tabell 6. Avgrensede delområder for Moltustranda vannbehandlingsanlegg, Herøy kommune, kvalitetsvurdert etter Miljødirektoratet (2023b) sin instruks.

Delområde	NaturbaseID	Naturtype/funksjon	Kvalitet	Areal
1 Herøy vassverk 1	NINFP2110001555	Naturbeitemark	Lav	2,4
2 Herøy vassverk 2	NINFP2110001557	Kystlynghei	Lav	16,2
3 Herøy vassverk 3	NINFP2110001559	Kystlynghei	Lav	74,9
4 Herøy vassverk 4	NINFP2110001561	Kystlynghei	Sterkt redusert	4,6
5 Moltustranda vbh 1	- (ny)	Kystlynghei	Lav	28,7
6 Moltustranda vbh 2	- (ny)	Kystlynghei	Sterkt redusert	20,3
7 Moltustranda kystlynghei	- (ny)	Øk.funk.område for fugl	Sterkt redusert	20,3

1 Herøy vassverk 1

ID: NINFP2110001555

Naturtype: Naturbeitemark

Kvalitet: Lav

Registreringsdato: 08.05.2021 (Geir Gaarder)

Tilstand: Et par sitkagraner i øvre kant er plantet. Innslag av bjørk. En del einer. Stedvis sannsynlig med litt gjødsling, stedvis virker det ugjødslet. Spredte steiner vitner om at det i uvesentlig grad har vært jordbearbeidet her. Fremmedartsinnslaget medfører at tilstanden bare vurderes som moderat.

Naturmangfold: Ganske ensartet frisk eng som virker nokså artsfattig. Stedvis en del finnskjegg og jordnøtt. Naturmangfoldet havner isolert sett bare ut som lite, som følge av lite areal, få arter og kartlegging utenfor tidspunkt for fruktifisering av beitemarksopp.

2 Herøy vassverk 2

ID: NINFP2110001557

Naturtype: Kystlynghei

Kvalitet: Lav

Registreringsdato: 08.05.2021 (Geir Gaarder)

Tilstand: Fortsatt lavvokst, men eldre lyng. Noen små sitkagraner i nedre del. Rotet litt i øvre del, antatt med maskiner. Tilstanden er vurdert som moderat siden heia er i en brakkleggingsfase.

Også innslag av fremmedarter og kjørespor er negative trekk, men omfanget er ikke så stort at dette gir utslag.

Naturmangfold: Ganske artsfattig, eldre hei. Ensartet preg på selve heia. Et bekkesig i øst. Naturmangfoldet er vurdert som lite siden lokaliteten er på vel 16 dekar og er lite variert, har nokså gammel lyng og er uten rødlistearter.

3 Herøy vassverk 3

ID: NINFP2110001559

Naturtype: Kystlynghei

Kvalitet: Lav

Registreringsdato: 08.05.2021 (Geir Gaarder), 07.11.2023 (Oddvar Olsen)

Tilstand: Nokså åpen hei i brakklegging i sentrale og vestre del. Ei kraftlinje går der. Tilplantet med særlig bergfuru i øst og der tidlig gjengroing i snitt. Tilstanden er vurdert som moderat siden heia overveiende er i en brakkleggingsfase. Også innslag av fremmedarter er negative trekk, men omfanget er ikke så stort at dette gir utslag.

Naturmangfold: Nokså fattig, ensartet hei, men funn av gulsildre og gullhårrose, begge sparsomme, langs bekkesig er interessante. Ganske artsfattig, eldre hei. Ensartet preg på selve heia. Naturmangfoldet er vurdert som lite siden lokaliteten er på vel 22 dekar og er lite variert, har nokså gammel lyng og er uten rødlistearter.

4 Herøy vassverk 4

ID: NINFP2110001561

Naturtype: Kystlynghei

Kvalitet: Sterkt redusert

Registreringsdato: 08.05.2021 (Geir Gaarder)

Tilstand: Tilplantet og nå skog i hogstklasse III med norsk gran norsk furu, dels også bergfuru og kvitgran. Vurderes å være i en sein gjenvekstsuksesjon og får derfor sterkt redusert tilstand.

Naturmangfold: Registreres ikke når tilstanden av sterkt redusert.

5 Moltustranda vannbehandlingsanlegg 1

ID: -

Naturtype: Kystlynghei

Kvalitet: Lav

Registreringsdato: 07.11.2023 (Oddvar Olsen)

Tilstand: Området langs veien virker tørt og er trolig påvirket av veien og grøfting av den. Mulig er også masse i forbindelse med veibygging planert litt nedover i terrenget. Det er kalkfattig og homogent og derfor også artsfattig. Der er ingen skjøtsel så vidt vi vet og beitetrykket er lavt. Noen få buskfuru og sitkagran spirer og vil etter hvert spre seg ved mangel på hevd.

Naturmangfold: Området er beskyært ved prosjektgrensen. Bare en liten del langs veien er innenfor influensområdet og utenfor grensene er dette et digert område med kystlynghei.

6 Moltustranda vannbehandlingsanlegg 2

ID: -

Naturtype: Kystlynghei

Kvalitet: Sterkt redusert

Registreringsdato: 07.11.2023 (Oddvar Olsen)

Tilstand: Tilplantet og nå skog i hogstklasse III med norsk furu, bergfuru og ei og anna sitkagran. Området vurderes å være i en sein gjenvekstsuksesjon og får derfor sterkt redusert tilstand.

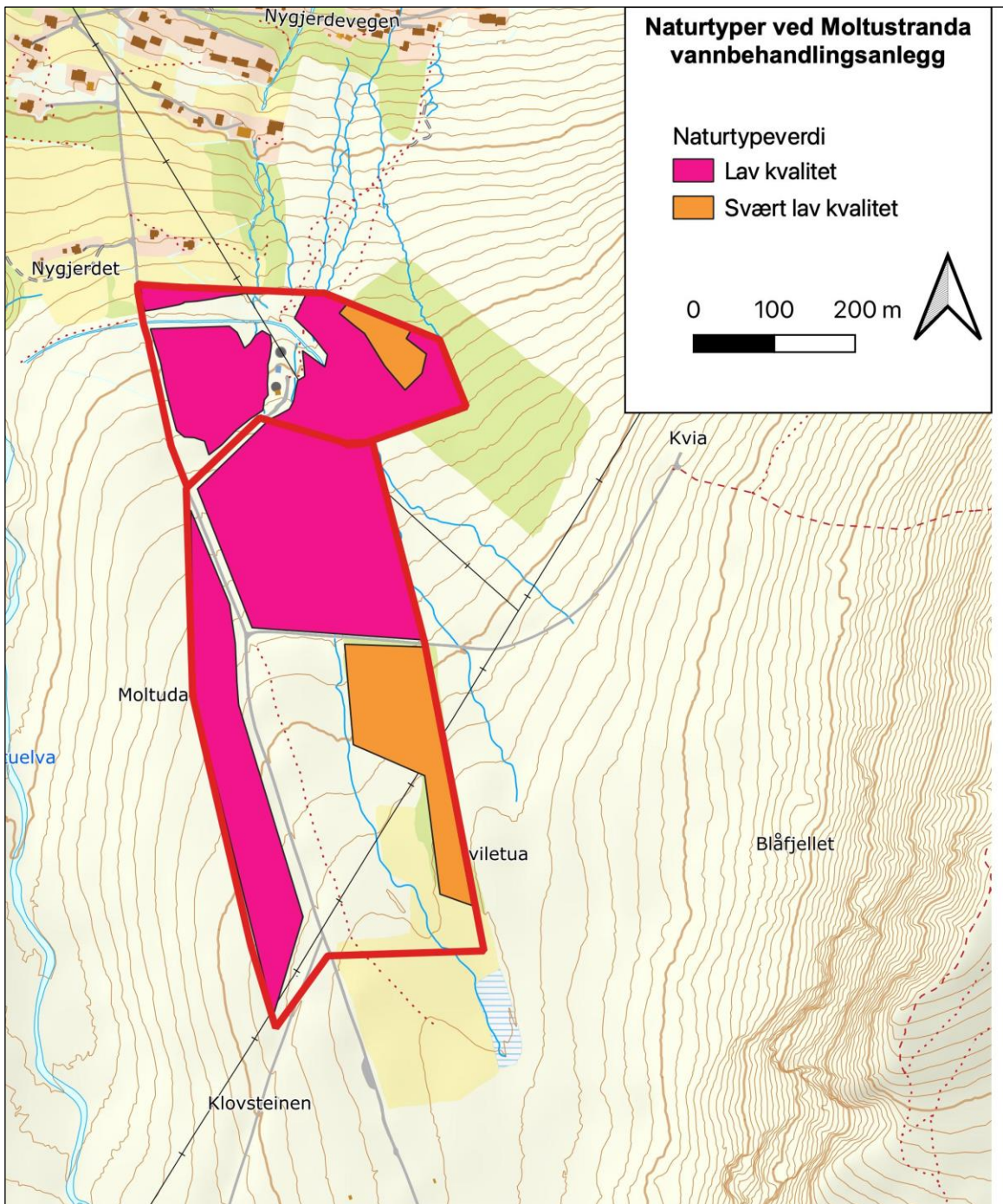
Naturmangfold: Registreres ikke når tilstanden av sterkt redusert.

7 Moltustranda kystlynghei

Økologisk funksjonsområde for arter: Kystlynghei

Registreringsdato: 07.11.2023 (Oddvar Olsen), Folkestad (2022, 2024)

Områdebeskrivelse: Med Moltustranda kystlynghei menes hele området som er omtalt av Alv Ottar Folkestad i notat «Herøy vassverk – reinsestasjon Moltudalen». (Folkestad 2022). Dette området strekker seg fra Hidsegga/Moltudalen til Leikongeidet og omfatter et areal på over 60 km². 125 fuglearter er registrert og 35 av disse er på rødlista. Området er svært verdifullt for fuglelivet. For flere detaljer, se Folkestad (2022, 2024).

Figur 4. Kvalitetsvurdering av naturtypene ved Moltustranda vannbehandlingsanlegg. Arealer uten farge innenfor røde streker er naturtyper som ikke har spesiell verdi, i første rekke ulike typer sterkt endret mark.

Figur 9. Kantsonene til tiltaksområdet mot øst er tilplantet med bergfuru og gror igjen med trær og einerkratt. Tilstanden her (delområde 6) vurderes derfor som sterkt redusert, og verdien blir derfor bare satt til middels. Foto: Oddvar Olsen

4 Vurdering av verdi og påvirkning

4.1 Verdivurdering

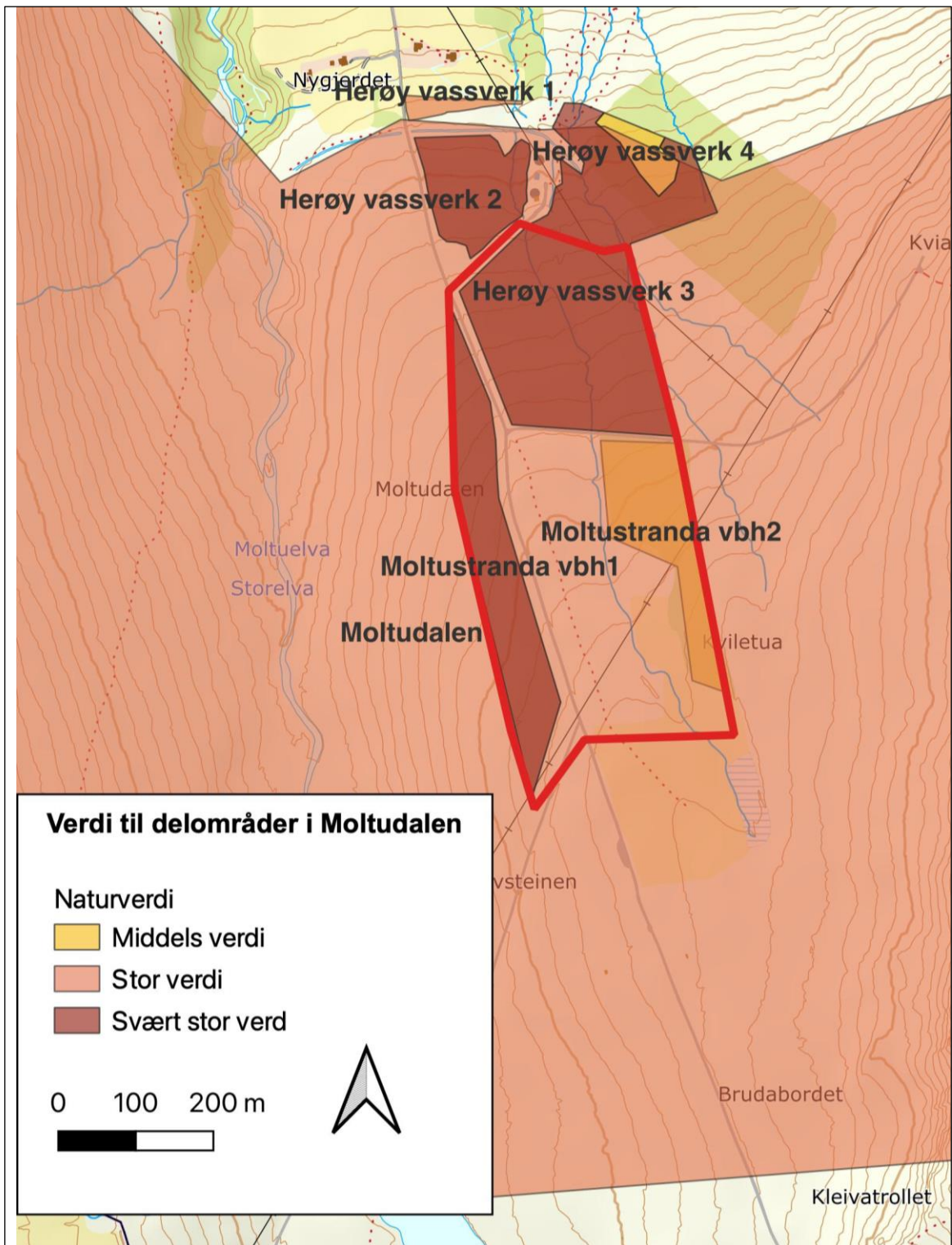
Det er påvist seks verdifulle naturtyper i og inntil utredningsområdet. Av disse har fire lav kvalitet og to har sterkt redusert kvalitet. Kystlynghei er en utvalgt naturtype, og alle kystlyngheier med lav kvalitet eller høyere har ifølge tabell 2 svært stor verdi. Kystlyngheier av sterkt redusert kvalitet får middels verdi. Sårbare naturtyper av lav kvalitet, som naturbeitemark, får stor verdi ifølge tabell 2.

I tillegg kommer et økologisk funksjonsområde for diverse fuglearter, se omtale av delområde 7 i kapittel 3.2. Siden dette blant annet inkluderer hekking av flere sårbare arter (i det minste tidligere også sterkt og kritisk truede arter) får det i følge tabell 2 stor verdi.

Det er ikke funnet faglig grunnlag for å skille ut verdifulle landskapsøkologiske funksjonsområder eller geosteder, og det er ikke kjent vernet natur i området.

Tabell 7. Verdivurderte delområder for Moltustranda vannbehandlingsanlegg, Herøy kommune, etter Veileder M-1941 (Miljødirektoratet 2023c).

Delområde	Verdi	Naturtype/funksjon	Kvalitet	Areal
1 Herøy vassverk 1	Stor verdi	Naturbeitemark	Lav	2,4
2 Herøy vassverk 2	Svært stor verdi	Kystlynghei	Lav	16,2
3 Herøy vassverk 3	Svært stor verdi	Kystlynghei	Lav	74,9
4 Herøy vassverk 4	Middels verdi	Kystlynghei	Sterkt redusert	4,6
5 Moltustranda vbh 1	Svært stor verdi	Kystlynghei	Lav	28,7
6 Moltustranda vbh 2	Middels verdi	Kystlynghei	Sterkt redusert	20,3
7 Moltustranda kystlynghei	Stor verdi	Øk.funk.område for fugl	-	20,3

Figur 10. Verdivurdering av naturtyper og økologiske funksjonsområder ved Moltustranda vannbehandlingsanlegg i Herøy kommune. Naturtyper er bare kartlagt og verdivurdert innenfor nærområdet til vannbehandlingsanlegget. For økologiske funksjonsområder for arter har det derimot vært aktuelt å se på et vesentlig større areal. Sannsynligvis inneholder betydelige deler av det økologiske funksjonsområde naturtyper av svært stor verdi, spesielt kystlynghei.

4.2 Vurdering av påvirkning og konsekvens

4.2.1 0-alternativet

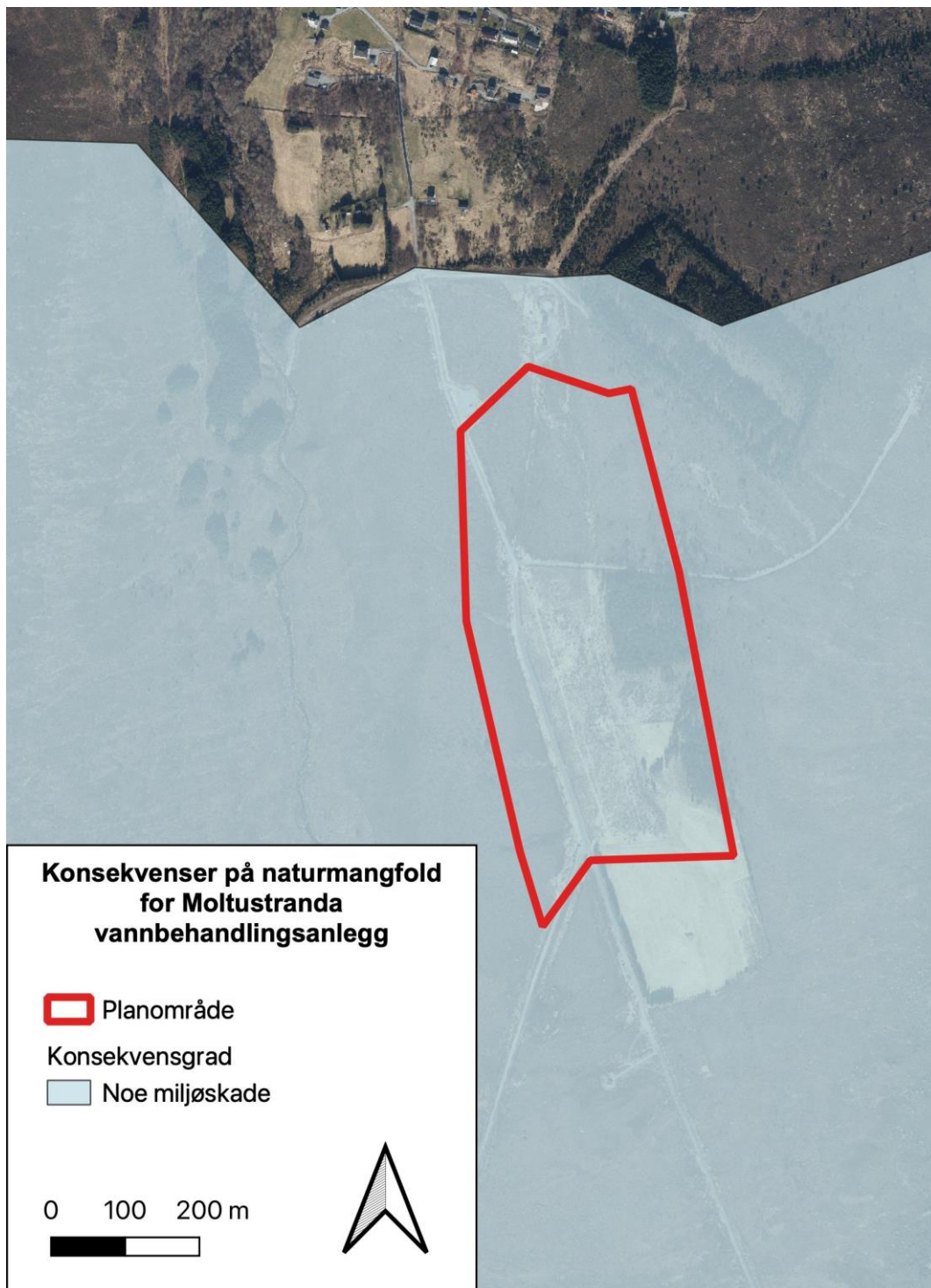
Dette alternativet er en videreføring av dagens tilstand, dvs. at nåværende vannbehandlingsanlegg benyttes videre, uten bygging av noe nytt. Samtidig forventes blant annet en fortsatt gjengroing av kystlynghei, inkludert gradvis spredning av fremmede og andre ikke stedeagne treslag.

4.2.2 Påvirkning av utbyggingsalternativet

Selve vannbehandlingsanlegget med tilhørende veier og bygg er planlagt på det som antas å være sterkt endret mark, uten spesiell naturverdi. Ny vannledning er også planlagt på sterkt endret mark, da den skal graves ned i eksisterende vei. Derimot ligger tiltaket innenfor et økologisk funksjonsområde for fugl av stor verdi. Tiltaket vil medføre fysiske inngrep og økt grad av forstyrrelse av dette fuglelivet. For delområdet 7 – Moltustranda – så vurderes dette å bli noe forringet, som følge av litt fysiske inngrep og antatt litt økt forstyrrelse av hekkende fugl. Siden verdien for dette er stor, så blir det noe miljøskade her.

Tabell 8. Sammenstilt vurdering av konsekvenser for naturmangfoldet for nytt vannbehandlingsanlegg på Moltustranda i Herøy kommune.

Nr	Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
1	Herøy vassverk 1	Stor	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
2	Herøy vassverk 2	Svært stor	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
3	Herøy vassverk 3	Svært stor	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
4	Herøy vassverk 4	Middels	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
5	Moltustranda vbh 1	Svært stor	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
6	Moltustranda vbh 2	Middels	Ubetydelig	Ubetydelig (0)
7	Moltustranda kystlynghei	Stor	Noe forringet	Noe miljøskade (-)
	Samlet vurdering av delområder			Noe negativ

Figur 11. Konsekvensvurdering av naturtyper og økologiske funksjonsområder ved Moltustranda vannbehandlingsanlegg i Herøy kommune.

4.3 Samlet belastning

Dette er i denne omgang i første rekke aktuelt å vurdere for den truede og utvalgte naturtypen kystlynghei, både i et lokalt, regionalt og nasjonalt perspektiv.

Kystlynghei: Hovstad mfl. (2018) har denne vurderingen hvorfor naturtypen får status som sterkt truet etter D-kriteriet i rødlisting av naturtypen: «*Ettersom skjøtsel med lyngsviing kombinert med beiting eller slått er med på å definere naturtypen kystlynghei, og skjøtsel er eit vilkår for å*

oppretthalde naturtypen, vil bortfall av skjøtsel i seg sjølv representere ein reduksjon i tilstand og funksjon for denne naturtypen. Ein har ikkje sikre tal på areal av kystlynghei i Norge som er i bruk og har skjøtsel i dag, men oppfølginga av handlingsplanen for kystlynghei inkluderte i 2014 totalt 74 lokalitetar med kystlynghei. Arealet som har skjøtsel i dag, utgjer sannsynligvis under 20 % av det totale arealet med kystlynghei i Norge (ekspertgruppa vurderer det som sannsynleg at det reelle arealet med skjøtsel utgjer vesentlig mindre enn 20 % av totalarealet). Overvaking av kystlyngheilokalitetar basert på tolking av flyfoto viser at 32,5 % av det totale arealet (173 km²) undersøkt var under gjengroing med tresjikt (Johansen et al. 2015). Indikatorane «tilstand kystlynghei» i Naturindeks for Noreg har en verdi på 0,31 for 2014, noko som òg syner at store delar av kystlyngheiene i Norge manglar skjøtsel (Johansen et al. 2015).

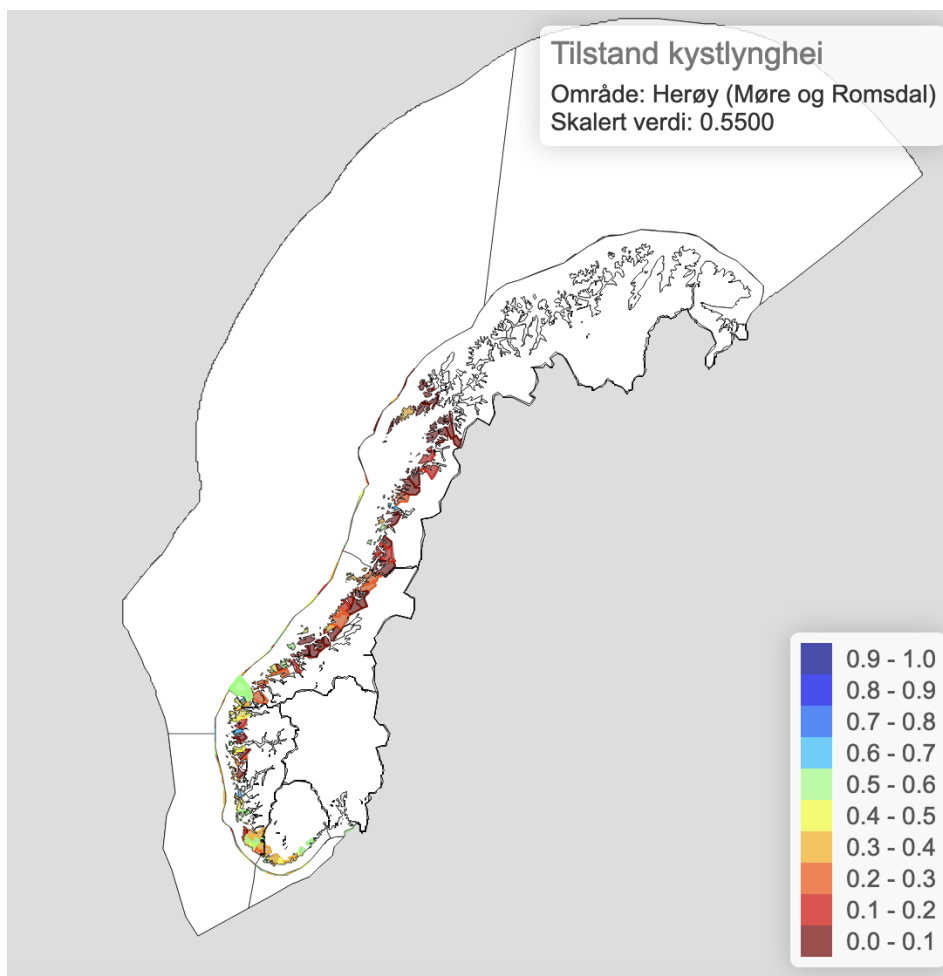
Data frå naturtypekartlegging i perioden 2014-2017 (NiN database mottatt frå Miljødirektoratet 18 april 2018) syner at ca 74 % av det kartlagde arealet er i ein brakkleggingsfase, i tidleg eller sein gjenvekstsuksjonsfase. Vidare viser data frå naturtypekartlegging at ca 70 % av kartlagde førekomstar har busksjikt som dekkjer minimum ein tidel av arealet og 47 % av dei kartlagde førekomstane har busksjikt som dekkjer ein fjerdedel av arealet eller meir. Naturtypekartlegginga viser også at 33 % av dei kartlagde lokalitetane har tresjikt på minimum ein tidel av arealet og 23 % av lokalitetane har tresjikt på minst ein fjerdedel av arealet. Ekspertgruppa vurderer det som at områder med aktiv skjøtsel sannsynlegvis er overrepresenterte i utvalet av områder som blir naturtypekartlagt, ettersom dei kartlagde områda ikkje er valt ut tilfeldig. Kystlyngheimråde som allereie er sterkt prega av gjengroing, har i liten grad blitt prioritert for slik kartlegging. Data frå naturtypekartlegginga vil derfor truleg overestimere arealet med kystlynghei som er i bruk, og underestimere arealet som er i ein sein suksjonsfase. Naturtypekartlegginga gir likevel klare indikasjonar på at ein stor del av arealet manglar skjøtsel og er i ein gjengroingsprosess.

Sitkagran og andre framande treslag er ein alvorleg trussel mot naturtypen kystlynghei. Kunnskapen om spreining og etablering av sitkagran, buskfuru og andre framande treslag i kystlynghei i Norge er mangelfull, men fleire enkeltstudiar dei siste åra syner at spesielt sitkagran og bergfuru er i ferd med å etablere seg i store deler av kystlyngheia (Saure et al. 2013, Thorvaldsen 2016). For eksempel viste ei kartlegging av sitkagran og bergfuru i Vikna kommune at dei to artane hadde etablert seg i respektive 96 % og 60 % av lokalitetane med kystlynghei som vart undersøkte i prosjektet (Johansen et al. 2017).

Ei samla vurdering av abiotiske endringar i kystlynghei dei siste 50 åra, er at minimum halvparten av arealet har ein tilstandsreduksjon på minst 50 % og/eller 80 % av arealet har ein tilstandsreduksjon på minst 30 %. Kystlynghei bør derfor minimum vurderast som sårbar (VU) etter D1-kriteriet, men det kan vere at betre datagrunnlag kunne gi grunnlag for å vurdere typen som sterkt trua (EN).

Ettersom ein stor del av kystlyngheia i Norge har hatt ein lang periode med svak eller manglande skjøtsel, ein stor del av lyngen er gammal, samt at tre og busker allereie har etablert seg, kan vi forvente at gjengroinga i kystlynghei vil akselerere dei neste tiåra (sjå for eksempel Moen et al. 2006). Klimaendringar, næringstilførsel gjennom nedbør og spreining av framande artar kan òg bidra til å auke farten i gjengroinga. Ekspertgruppa si vurdering er derfor at i løpet av dei neste femti åra vil minst 80 % av arealet med kystlynghei ha ein betydelig redusert tilstand. Ein stor del av arealet vil mangle skjøtsel og den regelmessige forstyrringa i form av beiting og lyngsviing vil ikkje lenger vere ein del av økosystemet i desse kystlyngheiane. Det betyr òg at økologiske prosessar og funksjonar som er karakteristiske for naturtypen vil verte reduserte eller gå tapt. I neste omgang vil dette få følgjer for artar og populasjonar knytt til naturtypen. Kystlynghei er derfor vurdert som sterkt trua (EN) etter kriteria D2 og D3».

Kystlynghei blir i tillegg vurdert gjennom Naturindeks (Miljødirektoratet 2023) (https://www.naturindeks.no/Indicators/tilstand_kystlynghei). Denne er samtidig søkbar helt ned mot kommunenivå, og viser at lokalt så står det faktisk en del bedre til for naturtypen i store deler av landet for øvrig (se figur 12 under).

Figur 12. Naturindeks for Norge, der antatt utvikling for kystlynghei i Herøy kommune er framhevet.

Samlet vurdering: Den samlede belastningen på kystlynghei er meget stor nasjonalt. Den er også stor til meget stor, regionalt sett. Lokalt (Herøy kommune) er den derimot bare middels stor. Siden planlagt arealbeslag for utredet tiltak er ubetydelig, så vurderes økningen i samlet belastning av tiltaket som ubetydelig.

4.4 Usikkerhet

Usikkerheten for vurdering av verdi er forholdsvis stor. Dette har to årsaker:

1. Selv om det tilknyttet planene om nytt vannbehandlingsanlegg har vært utført to naturfaglige undersøkelser i og inntil planområdet, av personer med fagkompetanse på fugl, så har begge undersøkelser vært på et ugunstig tidspunkt for vurdering av verdien for fuglelivet. Resultatene for fuglelivet av disse undersøkelsene kan derfor ikke vektlegges i utredningen.
2. Det foreligger to notat (Folkestad 2022, 2024), som har omfattende og antatt solid informasjon om fuglelivet i distriktet. Informasjonen er likevel beheftet med litt usikkerhet. Informasjonen er ikke belagt med data (opplysninger om observatør, tidspunkt, foto mv.) som ligger ute på nettet, på Artsobservasjoner og i neste omgang Artskart. Dette gjør at dataene ikke er kvalitetssikret etter normale prosedyrer, og det skaper litt usikkerhet om datakvaliteten. Deler av stedsfestingen er samtidig noe grov, og siden deler av omtalen tydeligvis gjelder for et stort område, er det uklart hvor mye som direkte er relevant for vårt utredningsområde. Til sist ser det ut til å være litt varierende alder på dataene, og det kan ha skjedd både positive og negative endringer de senere

årene. Siden det ikke foreligger data som står i motstrid mot notatet, så legges de til grunn, om ikke annet med bakgrunn i føre-var-prinsippet.

Selv om feltarbeidet for de to utredningene ikke har gitt data for fuglelivet av særlig relevans, så vurderes resultatene for naturtyper og plantelivet (inkludert moser og lav), derimot som ganske godt, med begrenset grad av usikkerhet. En naturtype som kystlynghei lar seg normalt ganske godt vurdere både med hensyn til tilstand og relevant artsmangfold både tidlig på våren og seint på høsten. Mangfoldet av moser og lav er mulig å registrere nesten året rundt, bare det er fritt for snø og is. Det foreligger litt usikkerhet knyttet til enkelte karplanter, da det i distriktet tidligere er gjort enkelte interessante funn. Det er også en svakhet at marklevende sopp ikke er undersøkt på høsten i tidspunkt for fruktifisering av slike, men det er vanligvis få spesielt interessante arter å finne i kystlynghei (derimot er sopp ei svært viktig gruppe i semi-naturlig eng).

Usikkerheten i påvirkning vurderes også som ganske stor, av samme årsak som for verdi. Når lite er kjent om hvilke fuglearter som konkret utnytter utredningsområdet, så er det også vanskelig å si noe om hvordan artene blir påvirket. Også her må føre-var-prinsippet legges til grunn.

4.5 Samlet konsekvens

Et økologisk funksjonsområde med tilhørende forekomst av arter blir påvirket av tiltaket. For dette vil tiltaket gi noe miljøskade. Analyser av samlet belastning gir ingen endring i denne konklusjonen, og føre-var-prinsippet er i stor grad inkludert i eksisterende verdivurdering. Tiltaket vurderes derfor å gi noe miljøskade (-) samlet sett.

Figur 13. Oppslag av bergfuru (SE) langs kanten av veien oppover dalen. Bergfuru sprer seg aggressivt i dette landskapet og utgjør en stor trussel mot naturen her. Den klarer å etablere seg både i kystlynghei og på myr, men det er typisk at den raskest kommer inn der marka har vært litt forstyrret, som i vegkanter. Foto: Oddvar Olsen

5 Avbøtende og kompensierende tiltak

Avbøtende tiltak fremmes for fjerne eller redusere de negative virkningene av planlagte tiltak innenfor utredningsområdet. For vannbehandlingsanlegget i Moltudalen foreslås følgende avbøtende tiltak:

- Både for å få presise råd om hensyn til fuglelivet og redusere usikkerheten om området sin verdi for fuglelivet så foreslås det å sette opp to lyttebokser i hver ende av planområdet våren 2024. Lyttebokser vil bli programmert til å ta opp lyd også om natta for å fange opp om der er hekkende ugler i nærheten. I tillegg vil en lytte og se etter fuglearter tidlig om morgenen, både ved utsetting og innsamling av lyttebokser.
- Anleggsarbeider, særlig gravearbeider, bør ikke foregå i sårbare perioder for hekkende fugl. I praksis gjelder dette særlig vår og sommer, dvs. fra 1 mars og fram til 15 august.
- Områder som blir påvirket av fysiske inngrep, dvs. selve vannbehandlingsanlegget med nærområdet, samt gravearbeidene langs vannledningene, bør systematisk gjennomføres for fremmedarter i etterkant av anleggsarbeidet. Alle fremmedarter bør deretter fjernes på forskriftsmessig måte for disse (slik at de ikke etablerer seg på ny eller sprer seg). Det anbefales gjentatte søk etter slike arter i minst 10 år, inntil naturlig vegetasjon har stabilisert seg.
- For graving av grøfter for nye ledninger mellom nytt og eksisterende vanntanker blir eksisterende grusveier fulgt. Man unngår da å grave inn på område for kystlynghei.

Kompensierende tiltak er tiltak utenfor utredningsområdet, samt tiltak innenfor som ikke kan knyttes til selve tiltaket, som igangsettes for å kompensere for de negative virkningene av tiltaket.

- Det anbefales å systematisk fjerne trær, ikke minst fremmede treslag, som har blitt plantet og/eller sprer seg i området, både innenfor og utenfor utredningsområdet.
- I tillegg anbefales det å legge til rette for gjenopptatt skjøtsel av kystlyngheiene i området, eksempelvis med oppsett av gjerder for å holde husdyr på plass, og/eller brenning av lyng i samsvar med skjøtelsesplan som utarbeides for dette.

Det bør avslutningsvis legges til at det i planprosessen allerede har blitt gjort planendringer som har redusert konfliktgraden. Ny vannledning er nå planlagt lagt i eksisterende vei, mens den opprinnelige planen var å lage nye grøfter gjennom kystlyngheia, som er en prioritert, truet naturtype. Dette har ført til at mens det tidligere ville blitt betydelig miljøskade, blir det nå bare noe miljøskade.

Figur 14. Fjerning av både bergfuru og plantet norsk furu vil være et meget godt kompenserende tiltak. Gjengroing med trær og busker utgjør en stor trussel både mot naturtypen kystlynghei og fuglelivet i åpne kystlandskap. Foto: Oddvar Olsen

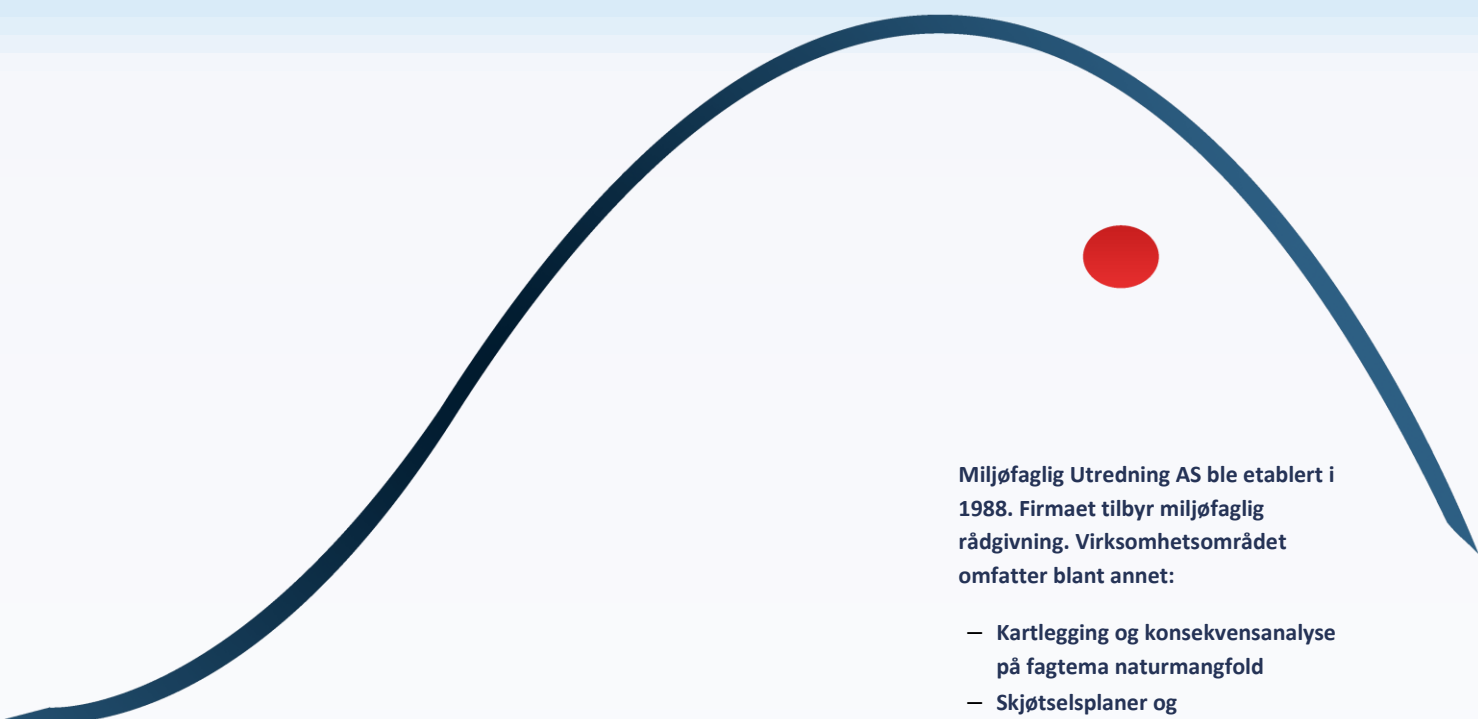
6 KILDER

6.1 Skriftlige kilder

- Artsdatabanken 2018. Fremmedartslista 2018. Hentet (dato) <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken 2024. Artskart. Hentet 25.01.2024 fra <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Gaarder, G. 2021. Vassverk til Herøy vasslag – vurdering av naturmangfold. Miljøfaglig Utredning Notat 2021-N19. 18 s. ISBN 978-82-345-0167-8.
- Folkestad, A. O. 2022. Herøy vassverk – reinsesstasjon Moltudalen. Konflikter med tanke på fugl. BirdLife Norge, avd. Møre og Romsdal. Notat, 5 s. + vedlegg.
- Folkestad, A. O. 2024. Herøy vasslag AS - Vassbehandlingsanlegg i Moltudalen. Revidert planinitiativ Detaljregulering –ID: 202204. Albicilla naturfagrådgeving. Notat, 4 s.
- Hovstad, K. A., Johansen L., Arnesen, A., Svalheim, E. og Velle, L. G. 2018. Kystlynghei, Semi-naturlig. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet 27.01.2024 fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/74>
- Miljødirektoratet. 2023a. Veileder M-1941. Konsekvensutredninger for klima og miljø. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet. 2023b. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209, versjon 18.01.2023.
- Miljødirektoratet. 2023c. Naturbase. Hentet 25.01.2024 fra <http://kart.naturbase.no>
- Miljødirektoratet 2024. Naturindeks. https://www.naturindeks.no/Indicators/tilstand_kystlynghei
- Sporstøl arkitekter 2023. Revidert planinitiativ. Detaljregulering – «Vassbehandlingsanlegg i Moltudalen». Plan ID: 202204. 19 s.

6.2 Muntlige kilder

Kåre Moltumyr, lokalkjent grunneier

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaet tilbyr miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging og konsekvensanalyse på fagtema naturmangfold
- Skjøtselsplaner og forvaltningsplaner
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Kurs og foredrag

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984494068 MVA